

## Fertő

*A Fertő-beruházás tehát a „művelje és őrizze” szemléletben fogant. Ami kétségkívül ellentétben van a mai mélyzöld irányzat világjelforgató célkitűzéseivel. Nevezetesen azzal, hogy szerintük az ember tűnjön el a természetből.*

Magyar Hírlap, 2022. február 1.

A Fertő (Neusiedlersee, azaz Nezsideri-tó) egy húszezer éves állóvíz, amelyet sztyeppként is emlegetnek. Nagyobbik része 1920 óta (240 négyzetkilométer) Ausztriához, a maradék (75 négyzetkilométer) pedig Magyarországhoz tartozik. A Fertő-táj és ennek részeként maga a víztér is az UNESCO-világörökség része. Magyarországi partvidékén a Fertő–Hanság Nemzeti Park, az osztrák oldalon a Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park található. A magyar térrész 80 százalékat, mintegy 60 négyzetkilométert nádas borítja. Állóvíz-típusológiai értelemben tehát nem is tó, hanem fertő, azaz süppedékes, ingoványos, mocsaras hely.

Az 1960-as években létesített fertőrákosi vízi telepre évtizedeken át határsáv-engedéllyel, illetve környékbeli állandó lakóhellyel rendelkezők látogathattak ki. A műszaki zárnál a fegyveres határőrök nemcsak ellenőrizték, hanem az ott-tartózkodás idejére mindenkitől el is vették a személyi igazolványát. A többség a mindig is lerobbant közös partszakaszon töltötte az időt, az ilyen-olyan cölöpházzal rendelkező szocialista vállalatok és intézmények dolgozói pedig a vízi házak teraszára is kimehettek. De kinn aludni (csakúgy, mint télen korcsolyázni) a Fertőn szigorúan tilos volt. A nyolcvanas évek elején az ország másik végén élő szüleimet sem tudtam levinni a Fertőre, 1988-ban pedig egy unokatestvéretem még világútlevelel birtokában sem engedték ki, noha másnap a határátkelőn minden további nélkül átengedték Ausztriába. (Azzal a világútlevelel már a Titicacatóhoz is lehetett utazni, de a Fertőre: nem.) Arról álmodoztunk, hogy nekünk is lehessen olyan üdülőhelyünk, mint amelyeket az osztrákok egymás után építettek. (A Fertő osztrák oldala már száz éve a bécsiek tengere; 1989. február 13-án Németh Miklós miniszterelnök a műszaki zár lebontását Ruzsoton, egy elegáns tóparti szállodában – a Tó szállodában – jelentette be.)

A rendszerváltással az igazoltatások megszűntek, a közös strandot igyekeztek elfogadhatóvá tenni, de a toldozgatás-foldozgatás lehetőségei között a színvonal mindig is a hazai átlag alatt maradt. Aki igényes volt, inkább az osztrák oldalra járt át fürödni. Majd egyre több vállalati cölöpház magántulajdonba került, részben osztrák kézbe. A Fertőn már korcsolyázni is lehetett. A cölöpházak nádtetejű „palotasorrá” alakultak. A látvány (amit utoljára 2017. június 24-én láttam) kétségkívül jól mutatott, különösen a nyílt víz felől. Néhány nap múlva egy tetőmunkálatnál tűz ütött ki, ami továbbterjedt: az épületek fele teljesen leégett. Időközben megszületett a grandiózus fejlesztési terv. Aminek egyenes folyománya lett, hogy a vagyongazdálkodó és a magyar állami területen álló cölöpház-tulajdonosok közötti bérleti szerződéseket felmondták. (A szerződések határozatlan időre szóltak, amiket a bennük szereplő opció szerint bármikor meg lehetett szüntetni.) A cölöpházak – amint azt a tűzeset ténye mutatja – nem feleltek meg a katasztrófavédelmi előírásoknak, sőt még a környezetvédelmieknek sem.

Új helyzet teremtődött. A Modern Városok Programja egy világszínvonalú Fertő-tavi üdülőtelepet ígér. Érthető a még mindig nosztalgizáló bűja, de vegyük észre, hogy a tiltakozást nem idevalósi „civiliek” irányítják.

A legutóbbi beruházás-ellenes tüntetést 2022. január 29-én tartották Sopronban, a Fertő Tó Barátainak Egyesületét előretolva. (Ugyan, ki ne lenne a Fertő barátja?) Az egyik – 15 éves gyerekként egyedül a Fertőre járó – szónok a korról idilli képet festett fel. Azt mondta, hogy a „szüleink nem aggódtak értünk, mert a határország ott székel a parton (illetve abban a pagodaszerű építményben), és tulajdonképpen szemmel tartottak minket. Ha valami baj történt volna, szerencsére nem történt, biztosra veszem, hogy kijöttek volna és mentettek volna minket”. Tegyük azért hozzá, hogy a határőröknek a kemény határőrizet volt a feladatuk, és nem a fürdőmesterkedés.

Legfeljebb százan (a csepergő eső miatt egyre levesebben) lehettek a Széchenyi téren, a Posta és a Liszt Ferenc Művelődési Központ közötti gyalogosátjáró mellett. Széchenyi szobra hátat fordított nekik. Persze, hiszen amint lehetett (1839-ben), a bozi Fertő-parton gróf Széchenyi István maga is létesített fürdőt.

A demonstrálók szerint „hazánk környezetvédelmi és örökségvédelmi szempontból legkártékonyabb és legnagyobb turisztikai beruházását” építik ide: szállodával, apartmanházakkal, motellekkel és kempinggel, ököcentrum kilátóval és bemutatókerttel, jacht- és csónakkikötővel, sportpályákkal és autóparkolókkal.

Nagyjából ilyesmiről álmodoztunk úgy harminc-negyven éve. Arról, hogy a szabad Magyarország ne legyen olyan béna, hogy teljesen átengedi az osztrákoknak mindazt a turisztikai presztízst és hasznot, amit a sztyeppa és a puszták (die Pußta) jelent.

Ne legyünk naivak: a Fertő-beruházás elleni demonstráció a választási kampány része. E kampányba még olyan intézményeket is belekeverték, mint a Magyar Tudományos Akadémia. Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya 2021. decemberi – úgy gondolom, hogy szerencsétlen – állásfoglalása szerint a beruházás „súlyosan károsítaná a Fertő tó növény- és állatvilágát”. A civilek természetesen az MTA-ra hivatkoznak, a Biológiai Tudományok Osztálya pedig a külföldre: „a beruházást már számos nemzetközi szervezet is ellenzi, valamint az osztrák kormány is erőteljesen kifogásolja”. Az akadémiai állásfoglalás sajnos homályban hagyja a beruházást ellenző „számos” nemzetközi szervezet nevét. Az osztrák szempont viszont kristálytiszt: szomszédaink mindent elkövettek az ő részük tóvá alakítása érdekében, aminek eredményeképpen nekik legalább tíz, ennél nagyobb létesítményük van az odaáti Fertő-parton. Mitőlünk azt az egyet is irigylik. (Érdekes módon az osztrák érdekre való hivatkozást a demonstráció szervezői Sopronban nem hangsúlyozták.) Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya állásfoglalása egyébként szó szerint megegyezik a Diverzitásbiológiai Tudományos Bizottság elnökének előterjesztésével, ami pedig Podani János akadémikus kezdeményezésére született. Padisák Judit akadémikus (aki valamikor a Fertő algavilágát is kutatta, és jelenleg az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság – az észak-dunántúli akadémiai régió – elnöke) és Podani János a Valaszonline.hu-n nemrég megjelent cikkükben szerencsére egy picit konkrétan fogalmaztak. Elmarasztalóan írnak a Ramsari Egyezmény (a nemzetközi jelentőségű vizes- és vízimadár-élőhelyekről szóló természetvédelmi államközi megállapodás) hazai képviselőtéről, de írásukból csak saját véleményüket ismerhetjük meg, a szervezet eredeti véleményét nem. Álljon itt a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottság (REMNB) 2019. augusztus 28-án készített, alapos előtanulmányokon és helyszíni szemlén alapuló állásfoglalása:

„1. A Ramsari Egyezmény titkárságának kérdésére: a Fertő Ramsari terület magyarországi részén a terület ökoszisztémájában, annak természeti értékeiben ökológiai jellegváltozás (az Egyezmény 3.2 cikkelye értelmében) nem következett be, nem is várható.

2. A tervezett átalakításoknak sem környezet-, sem természetvédelmi szempontból nincs jelentős káros hatásuk, sőt, bizonyos műveletek (például a csatornák kotrása és ezáltal a nádasok jobb vízellátásának biztosítása) segítik és erősítik a természetvédelmi kezelő Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkáját és a területen eddig végzett természetvédelmi rekonstrukciós beavatkozásokat.

3. A beruházás olyan helyre irányítja és koncentrálja a teljes magyarországi Fertő-szakaszon a turizmust szabályozott és kontrollált módon, ahol évtizedekkel a Ramsari területté való nyilvánítás (1989) előtt, a hatvanas évektől már létezett az illetékes önkormányzat által engedélyezett vízisporttelep és kikötő, amelynek sem infrastruktúrája, sem környezetvédelmi adottságai ma már nem felelnek meg a 21. század elvárásainak. A beruházással érintett terület a fentiekből következően a kijelöléskor is degradált állapotban volt, a Ramsari területbe a tó egységes kijelölése és kezelése érdekében került be, mint a rekreációs célú bölcs hasznosítás helyszíne. A terület kezelésének ilyen irányú megosztását tükrözi a Fertő tavi bioszféra-rezervátum UNESCO által elfogadott kezelési terve és zonációja is: a beruházás által érintett területek a bioszféra-rezervátum (BR) pufferezónájába tartoznak, ahol korlátozottan és szabályozott mértékben folyhat rajtuk emberi tevékenység, amely

nem lehet ellentétes a természetvédelmi célokkal. Ezeken a területeken fontos a környezeti nevelés és az ökoturizmus elősegítése.

4. A ramsari egyezmény szellemiségét, a terület bölcs hasznosításának elvét követve továbbra is úgy látjuk, hogy szükséges legalább egy helyen utat engedni a helyi lakosság és az ide látogató turisták, horgászok, sportolni vágyók igényeinek kielégítésére, és az ehhez szükséges infrastruktúrát igazítani kell a korszerű követelményekhez. Mindez egyben azt is szolgálja, hogy a Fertő valóban értékes területein a természeti értékek megőrzésének lehet alárendelni a kezelést, mivel nem nehezedik rájuk ez a turisztikai nyomás.”

A 3. és 4. pont arra a Padisák- (és Podani-) féle felvetésre is válaszolt, miszerint az építési terület – „hatvan hektár” – megengedhetetlenül nagy. Számoljunk utána! A közbeszerzési kiírás szerint 52 hektárról, azaz 0,52 km<sup>2</sup>-ről van szó, ami a Fertő magyarországi területének 0,52/75-öd része, azaz 7 (hét) ezreléke. A teljes beépített terület pedig 34 ezer m<sup>2</sup>, ami kevesebb, mint fél ezreléke (pontosan 0,000453, azaz 453 milliomod része) a Fertő magyarországi területének. Az ide koncentrált fejlesztés hosszú távon biztosítja az összes többi terület összefüggő területként történő megőrzését.

Amint Dévai Györgytől, az REMNB elnökétől megtudtam: a legtöbb félreértés forrása a tó és a fertő fogalmak összekeverése. Ha a különbséget valaki világosan látja, akkor a kifogásolt beavatkozások elleni számos érv megdől. A fertő ugyanis mint élőhely olyan természetes szukcessziós állapotban van, hogy rá a mocsári növényzet egyértelmű túlsúlya jellemző, s ezért – különösen a magyarországi részen – a nádasok terjeszkedése miatt a nyílt vízfelületek megfelelő arányú, akár még kotrással történő fenntartása is természetvédelmi cél lehet.

A Fertő-beruházás tehát a „művelje és őrizze” szemléletben fogant. Ami kétségkívül ellentétben van a mai mélyzöld irányzat (Greta Thunberg támogatói és szövetségesei) világfelforgató célkitűzéseivel. Nevezetesen azzal, hogy szerintük az ember tűnjön el a természetből. Önfeladást sugalló mondanivalójukat tetszetősbe csúsztatva adják elő. Ezzel megtévesztik az embereket (főleg a fogékony fiatalokat), így ők azok, akik veszélyeztetik – nemcsak a jövő generáció természethez és egészséges környezethez való jogát, hanem – hazánk és az emberiség jövőjét is.

Nemcsak üdültem, egy időben dolgoztam is a Fertőn, van fogalmam róla. Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya elmulasztott figyelembe venni két érdemi szempontot. 1. A beruházás egyetlen valódi kockázatát: a tó rejtélyes vízszintingadozásait. Pedig a megmondóemberek akár az „éghajlatváltozásnak” is tulajdoníthatnák azokat. 2. Javaslom, emeljünk inkább szót a nezsideri partszakaszon a madárvonulás keresztmetszetében létesített szélérőművek sokasága ellen. Ezeknek az újabb keletű szörnyűségeknek a látványa ugyanis a kultúrtáj-világörökség pimasz megcsúfolása.

Szarka László Csaba